

महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१
मधील तरतुदीनुसार “राज्य मराठी भाषा समिती”
स्थापन करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
मराठी भाषा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: मभावा-२०२२/प्र.क्र.९/भाषा-२

नवीन प्रशासकीय भवन, ८ वा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक: १६ फेब्रुवारी, २०२२

वाचा :-

- १) महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४, दि. ११ जानेवारी, १९६५
- २) महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१, दि. १६ जुलै, २०२१

प्रस्तावना:-

“महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४” मधील कलम ४ अन्वये महाराष्ट्र राज्याच्या संदर्भात संविधानाच्या अनुच्छेद ३४५ मध्ये उल्लेख केल्यानुसार सर्व शासकीय प्रयोजनांकरिता मराठी भाषेचा वापर करण्यात येतो.

“महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१” अन्वये प्रशासकीय कामकाजातील मराठी भाषेच्या वापराची प्रयोजने नमूद करण्यात आली आहेत. राज्य शासनाचे प्रत्येक कार्यालय या अधिनियमाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी, जनसंवाद व जनहीताशी संबंधित मराठी भाषेचा वापर करण्यासाठी त्यांच्या धोरणांमध्ये तरतुदी करून कार्यालयात मराठी भाषा अधिकारी पदनिर्देशित करेल. तसेच, अधिनियमान्वये दिलेल्या अधिकारांचा वापर करण्यासाठी व नेमून दिलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी जिल्हानिहाय जिल्हा मराठी भाषा समित्यांची स्थापना करण्यात आली आहे. अधिनियमातील तरतुदीनुसार, जनसंवाद व जनहीताच्या बाबींमध्ये मराठी भाषेचा वापर करत नसल्याबाबतची तक्रार प्राप्त झाल्यास, संबंधित कर्मचाऱ्याविरुद्ध शिस्तभंगाच्या कारवाईची तरतुद आहे.

त्यानुसार एखाद्या कर्मचाऱ्यासंबंधात करण्यात आलेल्या शिस्तभंगविषयक कारवाईचा अहवाल स्विकारण्यासाठी, जिल्हा मराठी भाषा समितीकडून करण्यात आलेल्या कार्यवाहीचा आढावा घेऊन त्यांना योग्य ते निदेश देण्यासाठी आणि या अधिनियमाची व त्यातील नियमांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य शासनाच्या अन्य कार्यालयांना आवश्यक निदेश देण्यासाठी “राज्य

मराठी भाषा समिती” स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

“महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१” अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करण्यासाठी व त्यान्वये नेमून दिलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी राज्य पातळीवर “राज्य मराठी भाषा समिती” स्थापन करण्यात येत आहे.

२. या समितीची रचना पुढीलप्रमाणे असेल:-

अ.क्र.	राज्य मराठी भाषा समिती सदस्य	पदनाम
१	मा. मंत्री, मराठी भाषा	अध्यक्ष
२	मा. राज्यमंत्री, मराठी भाषा	उपाध्यक्ष
३	मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन	उपाध्यक्ष
४	अपर मुख्य सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग	सदस्य
५	अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण विभाग	सदस्य
६	अपर मुख्य सचिव, महसूल विभाग	सदस्य
७	प्रधान सचिव/ सचिव, मराठी भाषा विभाग	सदस्य
८	प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग	सदस्य
९	सह सचिव/उप सचिव, मराठी भाषा विभाग	सदस्य-सचिव

३. या समितीची कार्यक्षमता पुढीलप्रमाणे असेल.

(१) महाराष्ट्र राजभाषा (सुधारणा) अधिनियम, २०२१ व त्यातील तरतुदींची अंमलबजावणी करण्याची सुनिश्चिती करून त्याचा आढावा घेणे.

(२) जिल्हा मराठी भाषा समितीने, या अधिनियमान्वये तिची कार्ये पार पाडताना केलेल्या कारवाईबाबत सादर केलेल्या शिफारशींसह वार्षिक अहवालावर विचार करणे आणि या अधिनियमाच्या तरतुदींची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक असे निदेश जिल्हा मराठी भाषा समितीला देणे.

(३) या अधिनियमाच्या व त्यातील नियमांच्या तरतुदींची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य शासनाच्या सर्व कार्यालयांना आणि जिल्हा मराठी भाषा समितीला आवश्यक निदेश देणे.

(४) या अधिनियमाच्या व त्यातील नियमांच्या तरतुदींची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यकता वाटल्यास प्रोत्साहके, बक्षिसे किंवा योजना यांची शिफारस करणे.

(५) आवश्यकतेनुसार विविध क्षेत्रातील तज्ज्ञांना बैठकीसाठी आमंत्रित करणे.

४. समितीची बैठक वर्षातून किमान एकदा किंवा आवश्यकतेनुसार एकापेक्षा जास्त वेळा घेण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०२१६१७२७५०५३३३ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मिलिंद गवादे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई ४०० ०३५
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा.मंत्री / राज्यमंत्री, मराठी भाषा यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई
- ५) सर्व मा. मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ६) मा. सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ७) मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ८) मा. विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ९) मा. अध्यक्ष व सदस्य, मराठी भाषा समिती, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- १०) मा. मुख्य सचिव यांचे सह सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ११) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव सामान्य प्रशासन विभाग, शालेय शिक्षण विभाग, नगर विकास विभाग, महसूल विभाग, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) प्रबंधक, मूल शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई
- १३) प्रबंधक, अपील शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई
- १४) लोकायुक्त व उप लोकायुक्त यांचे कार्यालय, नवीन प्रशासन भवन, मंत्रालय, मुंबई

- १५) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- १६) सह सचिव, मराठी भाषा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- १७) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १८) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई/महाराष्ट्र-२, नागपूर
- १९) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१, मुंबई/महाराष्ट्र-२, नागपूर
- २०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- २१) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- २२) सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २३) सर्व अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) अध्यक्ष व सर्व सदस्य, भाषा सल्लागार समिती (भाषा संचालनालयामार्फत)
- २५) भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २६) संचालक, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
- २७) सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
- २८) सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई
- २९) सहायक भाषा संचालक, भाषा संचालनालय, नवी मुंबई/पुणे/औरंगाबाद/नागपूर
- ३०) निवड नस्ती/भाषा-२